

مدیت

زنان به پیش

طرحی برای ارتقای مشارکت اجتماعی زنان و افزایش مفاهیم
بین زن و مرد

شریل سندبرگ

ترجمه حمیدرضا آریان پور

سرشناسه: سندبرگ، شریل / Sandberg, Sheryl / عنوان و نام پدیدآور: زنان به پیش: طرحی برای ارتقای منزلت اجتماعی زنان و افزایش مفاهمه بین زن و مرد / شریل سندبرگ، ترجمه حمیدرضا آریانپور / مشخصات نشر: تهران انتشارات دنیای اقتصاد، ۱۳۹۳ / مشخصات ظاهری: ۲۴۷ ص. / فروست: مدیریت / شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۰۶-۴۷-۱ / وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا / یادداشت: عنوان اصلی: Lean in wom- en, work and the will to lead, 2013 / موضوع: سندبرگ، شریل / موضوع: Sandberg Sheryl / موضوع: مدیران زن / موضوع: رهبری زنان / شناسه افزوده: آریانپور، حمیدرضا. ۱۳۶۳- مترجم / رده‌بندی کنگره: ب ۱۳۹۳ ق ۴ س ۳ / HD6054 / رده‌بندی دیویی: ۶۵۸/۴۰۹۲۰۸۲ / شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۶۷۴۸۴

زنان به پیش / ناشر: انتشارات دنیای اقتصاد / مولف: شریل سندبرگ / ترجمه: حمیدرضا آریان‌پور /
طراح جلد و یونیفورم: حسن کریم‌زاده / صفحه‌آراء: مریم فتاحی / ناظر فنی: اتوشه صادقی آزاد / نوبت
چاپ: شمارگان: اول-۱۳۹۳؛ ۱۱۰ نسخه / شابک: ۱-۴۷-۷۱۰۶-۶۰۰-۹۷۸ / لیتوگرافی: شادرنگ /
چاپ و صحافی: شادرنگ / تمام حقوق این اثر محفوظ و متعلق به نشر دنیای اقتصاد است / نشانی انتشارات و
فروشگاه: تهران، خیابان شهید مطهری، بین میرزای شیرازی و سنایی، شماره ۳۷۰ / تلفن: ۴۳-۸۷۷۶۲۷۴۰ /
دورنگار: ۸۷۷۶۲۷۴۴ / پست الکترونیک: book@den.ir / پایگاه اینترنتی: book.den.ir

پیش‌گفتار مترجم	۹
۱- شکایت از به‌طلبی برای مدیریت	۱۵
۲- پست‌میزنشینی	۴۳
۳- موفقیت با بلای دوست داشته شدن	۵۷
۴- تونل سرسبز برد	۷۱
۵- شما مشاور راهنما، چه کنید؟	۸۵
۶- حقیقت را بجویند	۹۹
۷- پیش از آنکه بروید، بروید	۱۱۵
۸- شریکتان را شریکی واقعی کنید	۱۲۹
۹- افسانه همه کار کردن	۱۴۹
۱۰- بیایید گفت‌وگو در این باره را آغاز کنید	۱۶۹
۱۱- همکاری برای برابری	۱۹۱
بیایید به صحبت ادامه دهیم	۲۰۷
سپاسگزاری	۲۰۹
یادداشت	۲۱۷

کتاب «زنان به پیش» چنان که شایسته مولف آن یعنی یکی از قدرتمندترین و ثروتمندترین زنان جهان است، دربردارنده آموزه‌هایی پرشمار برای همگان است که آن را نشر شرکت کتاب مدیریت سال ۲۰۱۳ میلادی و یکی از پرفروش‌ترین کتاب‌های دهه‌های گذشته از سال ۲۰۱۴ کرده است.

شریل سندبرگ، مدیر ارشد اجرایی فیسبوک است؛ نیرومندترین ابزار تاریخ بشر برای برقراری ارتباط اجتماعی و حتی فراتر از آن. سندبرگ گرچه پردازنده ایده نخستین فیسبوک نیست، اما پس از مارک زاکربریگ، بنیان‌گذار این غول فناوری، شخص دوم این شرکت ابرقدرت است. او یکی از کسانی است که این غول را پرورش داده، همان کاری که در گوگل نیز مرد شرکتی کوچک را به غول جستجوی برخط (آنلاین) جهان دگرگون کرد. سندبرگ هنگام نوشتن این کتاب در فهرست «قدرتمندترین زنان جهان» مجله فوربز جایگاه پنجم را داشت و در آخرین فهرست منتشر شده از سوی فوربز نیز همچنان جزو ده نفر نخست جهان است. او در فهرست مجله فورچون از «قدرتمندترین زنان در تجارت» هم نفر پنجم است. سندبرگ همچنین یکی از ثروتمندترین زنان جهان به شمار می‌آید و جالب آنکه همه اینها را در ۴۴ سالگی به کف آورده است. افزون بر این دستاوردها، رهنمودهای او از آن رو جذاب است که اولاً شریل سندبرگ در مسیر کاری، گام به گام پیش رفته و ثانیاً در زندگی شخصی

تجربه شکست و موفقیت را با هم دارد. او در جوانی طلاق زودهنگام را از سر گذارنده و حالا کار و خانواده را با هم دارد. به این ترتیب آنچه او در این کتاب پیشنهاد می‌دهد نه ایده‌آل برخی فمینیست‌های افراطی ضد مرد، بلکه مناسب مردمی از هر طبقه اجتماعی است.

اما پیشینه و حال نویسنده کتاب، تنها دلیل دلربایی «زنان به پیش» نیست. در کنار شخصیت نویسنده، دارایی‌های خود کتاب است که باید کانون توجه باشد. این کتاب نه تنها میوه سال‌ها درگیری سندبرگ با تبعیض و کلیشه‌های جنسیتی و همچنین مسائل مدیریتی که محصول فکر و عمل ده‌ها متفکر و کنشگر است، بلکه نخستین کتابی است که در پایان کتاب از آنها سپاسگزاری شده مجموعه‌ای از دانش‌های برترین استادان برترین دانشگاه‌های جهان، دقیق‌ترین پژوهشگران از معتبرترین مجله‌های تحقیقاتی، مشتاق‌ترین فعالان جدید و قدیم حقوق مدنی و حقوق زنان، برجسته‌ترین ویراستاران فنی و ادبی است. خلاف رسم تعارفات شرقی، تک تک افراد نامبرده در بخش «سپاسگزاری» در پایان کتاب، در شکل گرفتن این کتاب نقش داشته‌اند. اسامی دیگر، آنچه در خواندن این کتاب باعث شگفتی خواهد شد مستند به مسائل و مسائل آشکارترین مسائل حرفه‌ای و اجتماعی به پژوهش‌های علمی است. همچنین آمار داده‌ها و اطلاعات رنگارنگی به یاری روشن کردن یا اثبات مطالب آمده‌اند.

ولی دو موضوع دیگر وجود دارد که خواندن این کتاب را برای خواننده ایرانی سودمند می‌کند. نخست آنکه وضعیت بیشتر جوامع همانند وضعیت جامعه ایران است، به لحاظ سدهایی که سنت و در مواردی مدرنیته پیش پای زنان می‌گذارد. با پیش رفتن در بخش‌های کتاب نمونه‌هایی می‌بینید که شباهت عجیب به نمونه‌های ایرانی دارند. سندبرگ که در خانواده‌ای سنتی بزرگ شده از این می‌گوید: «در ایران خانواده او به نام کوچکشان صدا زده نمی‌شده‌اند. در جایی از این می‌گوید که جاه‌طلبی زنان در جامعه نکوهیده است. در جایی از این که شمار بسیار زیاد دختران در دانشگاه‌ها موجب نشده است که تعداد قابل توجهی از زنان به مدیریت ارشد

دست یابند. در جایی دیگر از این که فشار بسیار زیادی روی دختران هست که بیش از هر چیزی به ازدواج بیندیشند. جالب تر از همه شاید انتقاد او و همفکرانش به فشار و حشتناک بر زنان و دختران غربی است برای زندگی به سبکی که رسانه ها و صنایع از آن نفع می برند.

با این حال شباهت های دیگری نیز وجود دارد که بسیار با محیط خانواده دوست کشور ما جور می آید. سندبرگ در این کتاب و در سخنرانی هایش به شدت از استفاده ابزاری از زنان انتقاد می کند و آن را از موانع موفقیت زنان می شمارد. او همچنین بسیار - واقعاً بسیار - به ازدواج، خانواده و تربیت فرزندان اهمیت می دهد. در جای جای این کتاب به پسندیده بودن ازدواج در صورت انتخاب درست فشاری شده، اما به همه هشدار داده شده که با فشار آوردن به دختران برای ازدواج، دست پیامدهای منفی متعدد برای شخص و جامعه را فراهم نیاورند. اما این مسئله هر دو نکته ضروری یادآوری شده است. نخست آنکه جامعه و خانواده های ساخته از زنان و مردانند و هم در تربیت دختران و پسران و هم در تلاش برای برابری زنان و مردان باید عدالت را رعایت کرد. دیگر این که در رویکردی این چنین به مسئله ازدواج و خانواده، از آفات برخی جوامع آن است که بعضی دختران گاه با تصور آنکه بار زندگی بر دوش مرد است، تلاشی برای فتح قله های کاری و شخصی نمی کنند، بدتر آنکه بسیاری تنها به ویژگی های ظاهری بسنده کرده و بهانه های حرفه ای از خود نشان نمی دهند. این هر دو در کتاب سندبرگ از عوارض عقب نگه داشتن زنان معرفی شده اند. البته کتاب توجهی ویژه هم به افراد مجرد و به این که آنها نیز حق زندگی شاد را دارند.

پس دلایل بسیاری برای خواندن این کتاب هست، کتابی فوق العاده که با رهنمودهایی گاه ساده و گاه پیچیده تر می تواند مسیر زندگی یا سبک اندیشی ما را تغییر دهد. اندرز بنیادین کتاب این است که زنان آنجا که خود کم گذاشته اند باید از سویی به موشکافی گذشته و از دیگر سو به ویرایش اکنون خود پردازند و آنجا که دیگران - دیگر زنان یا مردان - را گناهکار می یابند باید

بدون هراس از داوری فرد یا جمع و با تمام توان برای دگرگون کردن وضعیت، پا پیش بگذارند. چنین هدفی به گونه‌ای در این کتاب با نمونه‌هایی واقعی و نه با رویکردی خیال‌پردازانه تبیین شده که آن را برای همه خواندنی می‌کند، زن یا مرد، خانه‌دار یا شاغل، نوجوان یا پا به سن گذاشته.

این کتاب برای مردان نیز به دو دلیل دیگر، کاربردی خواهد بود. دلیل نخست همان کمک به کل جامعه برای حذف تبعیض علیه مادران، خواهران، دختران، همسران و دوستان است. و دلیل دوم این که این کتاب، در کل کتابی مدیریتی است و به کار همگان خواهد آمد. بسیاری از توصیه‌های کتاب برای پیشرفت در کار و در زندگی، برای همه پرفایده است. هر کسی که کتاب را در دست دارد نباید فراموش کند که نه‌تنها آن در جنبه‌هایی متعدد، از بسیاری از مردان بالاتر ایستاده است. یکی از موارد جالب کتاب، آماری است درباره تعداد غرق‌شدگان در دریا که نشان می‌دهد بیشتر آنها مرد هستند. احتیاط معقول و جدیت زنان در بسیاری از موارد به نتایج بسیار مثبت منتهی می‌گردد، اما این احتیاط بعضاً با تنگ‌نظری همراه است. مثال ایرانی نگاه منفی رفتار معقول زنان، شکایت همه-زنان و مردان- از رانندگی زنان است به اشیا را از رانندگی همه به قانون‌شکنی و خطر کردن بی‌جا است و مثال جدیت دختران موفقیت بیشتر آنها در آزمون‌های ورودی یا ترمی دانشگاه‌ها. گرچه چنان که با ما و برها در این کتاب هم گفته می‌شود، جاه‌طلب نبودن هرگز و هرگز نباید جانفشانی احتیاط را جدیت شود.

نام کتاب اصولاً تشویق‌کننده همین روحیه است. نام انگلیسی کتاب «Lean In» به مفهوم وارد شدن کامل در کار و پا به میدان گذاشتن است. اصطلاح دیگری مخالف آن هم در متن اصلی به کار گرفته شده «lean back» است. از آنجا که این هر دو با مفاهیم مورد نظر در زبان انگلیسی سازگار نیست، نویسنده از برگردان کتاب به «پا پیش گذاشتن» و «پا پس کشیدن» ترجمه نکرده و نام کتاب به قول سسندبرگ با صدای بلند فریاد می‌زند که در هر زمینه‌ای «پا پیش بگذارید». این عنوان، به دلیلی که در سطور آینده معلوم خواهد شد در ترجمه فارسی کتاب به «زنان به پیش» تبدیل شد.

پا پیش گذاشتن به نفع زنان ممکن است برای مردان بسیار دشوارتر باشد. چنان که در جایی از کتاب و با مثال‌هایی واقعی آمده، انتقاد مردان از زنان اغلب با واکنش تند زنان روبرو می‌شود، حتی در مواردی که زنان انتقادهایی مشابه را از همجنسان خود پذیرفته‌اند. مردان و زنان باید بیاموزند که مشاوره دیگران را بدون نگاه جنسیتی مورد واکاوی قرار دهند تا مردانی که برای کمک به زنان جامعه را پیش می‌گذارند، محکوم به داشتن دید جنسیتی یا حتی جنسی نشوند. مردان و زنان هر دو باید مردان را در راه دفاع از حقوق زنان یاری دهند؛ زیرا دفاع از برابری، وظیفه‌ای انسانی است و تقلیل آن به وظایف جنسیتی مایه سرافرازی هم نیست که دفاع از حقوق کودکان برای هر کسی - نوجوان یا پیر - مایه افتخار است، حمایت از حقوق زنان هم باید برای همه - مردان و زنان - نشان پیشرفت باشد.

آنچه اینجا رخ می‌دهد باید یاد سنت و مدرنیته است. باید پذیرفت که هر دو اینها در متن خود، هم مثبت و منفی دارند. فرد تجدیدگرا ممکن است بیش از اندازه از واقعیات جا افتاده دست بردارد و فرد سنتی ممکن است با نگاه به ارزش‌های قدیمی در جهت وارونه جلالت زن و زنان نزدیک به خود گام بردارد. یافتن مسیر تعادل، نیازمند تفکر ژرف و هر دو مقوله است. تعریف درست از برابری همه را حامی برابری خواهد بود تا همه هم پا پیش بگذارند. روشنگری و بعد اصلاح، هم در سطح فردی هم در سطح خانواده و هم در سطح جامعه مهم است، مهم‌تر آنکه روشنفکری گرچه ریشه از فکر می‌گوید، هنگامی نمود پیدا می‌کند که در عرصه عمل پدیدار شود. صورت عملی این مسئله این است که همه افراد جامعه متقاعد شوند که خیر برای هر گروه و حرکت دوشادوش مردان و زنان جامعه است و حال که به دلایل متنوع زنان قدری از قافله جا مانده‌اند تلاش همگانی معطوف به توانمندسازی زنان باید طبیعی است که بار اصلی چنین کاری بر دوش خود زنان است و در واقع مولف کتاب کوشیده است همگان را برای تحقق یک هدف همصدا کند: زنان به پیش! اکنون که برگردان کتاب «زنان به پیش» آماده خواندن است، بر من است تا

از همراهانی که مرا در آماده‌سازی این کتاب یاری کرده‌اند سپاسگزاری کنم. سرکار خانم نسرین رضایی، روزنامه‌نگار کاردان با دقت تمام گفتارها، جمله‌ها و واژه‌های متن برگردان شده را واریسی کردند تا انرژی ایشان به تولد ترجمه کتاب بینجامد. سرکار خانم نرگس براهویی، پژوهشگری که دانش ایشان رشک‌برانگیز است در نهایی شدن متن، کمک بزرگی برای من فراهم آوردند. جناب آقای اردلان عطاری‌پور، نویسنده چندین کتاب در حوزه‌های مختلف در نخستین مراحل آغاز به کار، همفکری خود را دریغ نفرمودند. همچنین باید از جناب آقای محمود صدری، مدیر «انتشارات دنیای اقتصاد» تشکر کنم که عشق به کتاب در چشم‌های ایشان هویدا است. آخر از همه، اما نه کمتر از دیگران، باید از مردم سپاسگزاری کنم، رهنمودهای او که دانش آموخته «علوم اجتماعی» است نام «مقام» و شنگر این مسیر دشوار بود.

حمیدرضا آریان‌پور

تابستان ۱۳۹۳